

BAYAANKA MACLUUMAADKA TALLAALKA

Tallaalka Busbuska (Varicella): Waxaad u Baahan Tahay Inaad Ogaato

Many Vaccine Information Statements are available in Somali and other languages. See www.immunize.org/vis

Bayaanno Macluumaad Tallaal oo badan ayaa lagu heli karaa Af-Soomaaliga iyo luqado kaleba. Booqo www.immunize.org/vis

1 Maxay tahay sababta la isku tallaalayo?

Varicella (sidoo kale loo yaqaan busbus ama hablobaas) ayaaa h cudur aad la isku qabadsiiyo oo fayrased. Waxaa keena fayraska varicella zosterter. Busbusku caadi ahaan waa mid sahlan, laakiin wuxuu noqon karaa mid halis u ah dhallaanka ka yar da'da 12 bilood, carruurta kurayga iyo foodlayda ah, qaangaarka, haweenka uurka leh, iyo dadka u difaaca jirkoodu diciif yahay.

Bus-buska ayaa ah keenaysaa firiiric cuncun leh oo caadi ahaan qofka haya ilaa hal toddobaad. Waxa kale oo ay keeni kartaa:

- qandho
- daallannaan
- niyad u la'aan wax cunid
- madax xanuun

Dhibaatooyinka daran ee arrimo isku murgisanka ah ayay ka mid noqon kara:

- infekshinka maqaarka
- infekshinka sanbabbada (oofwareenka).
- caabuqa xididdada dhiigga
- caabuqa maskaxda iyo/ama xangullada laf-dhabarka dahaarkeeda (encephalitis, meningitis)
- caabuqa qulqulka dhiigga, lafta, ama xubnaha

Dadka qaarkood ayaa aad u jirrada oo u baahnaan doona in isbitaalka la dhigo. badiyaa ma dhacdo, laakiin dadka ayaa ku dhiman kara busbuska. Kahor tallaalka varicella, ku dhowaad qof kasta oo ku nool Mareykanka ayuu busbusku ku dhici jiray, isku celcelin ahaan 4 milyan oo qof sannad kasta.

Carruurta u ku dhaco busbusku ayaa caadi ahaan ka maqnaanaya ugu yaraan 5 ama 6 maalmood dugsiga ama xannaanada carruurta.

Qaar ka mid ah dadka qaada busbusta ayaa yeesha firiiric xanuun badan lagu magacaabo shingles (oo loo yaqaan herpes zoster) sannado kadib.

Busbuska ayaa si fudud ugu faafi kara qof cudurka qaba oo ku faafi qof kasta oo aan busbus ku dhicin oo aan qaadan tallaalka busbuska.

2 Tallaalka busbuska

Carruurta markay yihiin 12 bilood ilaa 12 sano jir waa inay qaataan 2 qiyaas oo tallaalka busbuska, badanaa:

- Qiyaasta kowaad: Da'da 12 ilaa 15 bilood
- Qiyaasta labaad: Da'da 4 ilaa 6 sano

Dadka da'doodu tahay 13 sano ama ka wayn oo ee aan qaadan tallaalka markii ay ka sii yaraayeen, oo aanu waligoodna busbuska ku dhicin, waa inay ku qaataan 2 qiyaasood in isku kala jirta ugu yaraan 28 maalmood.

Qof hore u qaatay hal tallaalka oo ah tallaalka busbuska waa inuu qaataa qiyaas labaad si ay u dhammaystiraan taxanaha tallaalka. Qiyaasta labaad waa in la siiyaa ugu yaraan 3 bilood ka dib qiyaasta kowaad ee dadka ka yar 13 sano, iyo ugu yaraan 28 maalmood ka dib qiyaasta kowaad ee kuwa jira 13 sano ama ka waynba.

Ma jiraan wax halis ah oo la ogyahay oo ka yimaad isla marka marka lala qaato tallaalka busbuska tallaallada kale.

Waxaa jira tallaalka isku jir ah oo loo yaqaan **MMRV** oo ay jiraan tallaallada busbuska iyo **MMR** labadooduba. **MMRV** waa xulasho ikhtiyaari u ah carruurta qaarkood ee da'da 12 bilood ilaa 12 sano jirta ah. Waxa jira Bayaan Macluumaad Tallaal gaar ah oo loogu talagalay **MMRV**. Daryeel caafimaad bixiyahaaga ayaa kaa siin kara macluumaad dheeraad ah.

3 Dadka qaarkood ma aha inay qaataan tallaalkan

U sheeg bixiyahaaga tallaalka haddii qofka la siinayo tallaalku:

- **Yeesho xasaasiyado kasta oo daran, oo nolasha halis galinaysa.** Qofka waligii ku yeeshay dareen-celin xasaasiyad oo nolasha halis galisay, kadib markii u qaatay qiyaas tallaalka busbus, ama xasaasiyad daran ku yeeshay qayb kasta oo ka mid ah tallaalkan, ayaa laga yaabaa in lagula taliyo inayna is tallaalin. Weyddii bixiyahaaga daryeel caafimaad haddii aad rabto macluumaadka ku saabsan qaybaha tallaalku u ka kooban yahay.

- **Uur ay leedahay, ama ay u malaynayso inay uur leedahay.** Haweenka uurka lihi waa inay sugaan qaadashada tallaalka busbuska markayna uurka lahayn. Haweenku waa inay iska ilaaliyaan inay uur qaadaan ugu yaraan 1 bil kadib markay qaataan tallaalka busbuska.
- **U leeyahay difaaca jirka oo daciif ah** sabab cudur awgeed (sida kansarka ama HIV/AIDS) ama daawayno caafimaad (sida shucaaca, terabiga difaaca jirka, isteereydhs ama kemotherabi).
- **Waxaa uu u leeyahay waalid, walaalo leh taariikh dhibaatooyin nidaamka difaaca jirka ah.**
- **Waxaa uu qaadanayaa salicylates (sida asbiriinta oo kale).** Dadku waa inay iska ilaaliyaan isticmaalka salicylates ilaa 6 toddobaad kadib markay qaataan tallaalka varicella.
- **U dhawaan qaatay dhiig lagu shubay ama walxo kale dhiig kale oo dhiig ah u qaatay.** Waxaa dhici karta lagugula taliyo inaad dib u dhigato tallaalka busbuska 3 bilood ama in ka badan.
- **U leeyahay qaaxo.**
- **U qaatay wax kasta oo tallaalka ah 4tii toddobaad ee la soo dhaafay.** Tallaallada nool ee la bixiyo marar aad iskugu dhow ayaa laga yaabaa in aanay u shaqaynin sidii la baahnaa.
- **Aanu Si fiican dareemeynin.** Jirrada sahlan ee ay ka midka yihiin durayga, ayaan sida caadi ah sabab ahayn dib loo dhigo tallaalka. Carruurta aadka ama sida dhexdhexaadka ah u xanuunsanaysa waxaa habboon inay sugaan ilaa intay ka bogsanayaan. Dhakhtarkaaga ayaa talo kaa siin kara.

4 Halista falcelinta tallaalka

Dawo kasta, oo ay tallaalladu ka mid yihiin, waxa dhici karta inay jiraan saamayn dhinac ka soo raac ah. Kuwaas ayaa ah badanaa kuwo sahlan ama iyaga ayaa iskood isaga taga, laakiin falcelinta darani inay dhacdaana waa suurtagal.

Qaadasha tallaalka busbuska ayaa aad uga badbaado badan ku dhicitaanka bus-buska. Dadka qaata tallaalka busbuska badankoodu wax dhib ah kalama kulmaan.

Kadib tallaalka busbuska la qaato, qofka ayaa dhici karta inuu la kulmo:

Dhacdooyinka yaryar:

- Gacan damqasho duridda ka timid
- Qandho
- Guduudasho ama furuuruc ay yeelato barta duritaanku

Haddii ay dhacdooyinkani dhacaan, waxay caadi ahaan bilaabmaan gudahooda 2 toddobaad kadib tallaalka. Waxay u dhacaan sidaa si ka yar kadib qiyaasta labaad.

Dhacdooyin intaa ka badan oo ka sii daran kadib qaadashada tallaalka busbusku waa dhif. Waxa ka mid noqon kara:

- Suuxdin (gundhin iyo indho dhegag leh) oo badanaa lala xiriiriyo qandhada
- Caabuqa sambabbada (oof-wareen) ama maskaxda iyo xangullada laf-dhabarka dahaarkeeda (meningitis)
- Firiiric ka soo baxa jirka oo idil

Qofka yeesha firiiraca kadib tallaalka busbuska ayaa laga yaaba inuu kartideeda yeesho inuu ku faafiyo fayraska tallaalka varicella qof aan difaacnayn. In kasta oo taasi aad ay u dhif tahay, carruurta yeesha firiirica ayaa ah inay ka finan fogaadaan dadka difaaca jirkoodu daciifay iyo dhallaanka aan tallaalnayn illaa iyo inta ay firiiricu baaba'yaan. Kala hadal bixiyahaaga daryeel-caafimaad si wax inta u dheer aad u ogaato.

Waxyaabaha kale ee dhici kara tallaalkan kadib:

- Dadka ayaa mararka qaarkood miyir beela kadib marka hawlgal-caafimaad lagu sameeyo, oo ay tallaalkuna ka mid tahay. Fadhiisiga ama jiifsadka ilaa 15 daqiiqo ayaa ka caawin karta qofka ka hortagga miyir-beelka iyo dhaawacyada ay keento dhicitaanku. U sheeg dhakhtarkaaga haddii aad dareento dawakhaad, ama araggaagu isbeddelo ama dhaguhu ku guuxaan.
- Dadka qaarkood ayaa yeesha xanuun garab oo noqon kara mid ka daran oo muddo dheer soconaya marka loo eego damqashada caadiga ah ee ka dambaysa duridda tallaalka. Taas ayaa dhacda marar dhif ah.
- Dawo kasta ayaa sababi karta fcelin xasaasiyadeed daran. Falcelinnadan oo kale ee ka timaad tallaalka ayaa lagu qiyaasaa 1 milyankii qiyaasoodba, oo waxay dhici doontaa dhowr daqiiqo illaa dhowr saacadood gudahood tallaalka kadib.

Sida dawo kasta oo kale, ayay jirtaa calaf suurtagalkeedu aad u yar yahay oo tallaalku sababo dhaawac halis ah ama dhimashaba.

Waxa marwalba kormeer lagu hayaa badbaadada tallaallada. Macluumaad intaas dhaafsiisan si aad u hesho, booqo: www.cdc.gov/vaccinesafety/

5 Ka warran haddii ay jirto dhibaato darani?

Maxaa ila habboon inaan u fiirsado?

- U firso wixii kasta ee adiga kaa wewelsiiya, sida calaamadaha dareen-celinta xasaasiyadda daran, qandhada aadka u sarreysa, dabeecad aan caadi ahayn.

Calaamadaha **dareen-celinta xasaasiyadda daran** ayay ka mid yihiin firiiric cuncun leh, waji iyo cuno barar, neefta oo ku qabata, wadnaha oo degdeg kuu garaaca, dawakhaad, tabcaanimu. Taasi waxay bilaabantaa sida caadiga ah dhowr daqiiqo illaa dhowr saacadood kaddib tallaalka.

Maxaan sameeyaa?

- Haddii aad u maleyso inay tahay **dareen-celin xasaasiyad daran** ama xaalad kale oo degdeg ah oo aan la sugi karin, wac 9-1-1 ama tag isbitaalka kuugu dhow. Haddii kale, wac daryeel bixiyahaaga caafimaadka haddii.

Markaa wixii ka dambeeya, dareen-celinta waa in warbixin laga siiyaa Vaccine Adverse Event Reporting System (VAERS) oo ah (Nidaamka Falcelinta loo warinayo). Dhakhtarkaaga ayaa ah inuu xereeyo warbixintan, ama adiga laftaada ayaa sidaas samayn kara adiga oo u mara websaytka VAERS ee ku taal www.vaers.hhs.gov, ama adiga oo waca **1-800-822-7967**.

VAERS ma bixiso talo caafimaad.

6

Barnaamijka Magdhawga Dhaawaca Tallaalka Qaranka

The National Vaccine Injury Compensation Program (VICP) oo ah waa barnaamij federaal ah oo loo abuuray magdhowga dadka laga yaabo ay wax yeelleeyeen tallaallada qaarkood.

Dadka rumaysan inuu tallaalka dhaawacay waxay wax ka ogaan karaan barnaamijka iyo sida loo xereysanayo cabasho iyag oo waca **1-800-338-2382** ama booqda websaydka VICP ee www.hrsa.gov/vaccinecompensation. Waxa jira wakhti ay ku xadaysan in la sheegto magdhow.

7

Sidee ayaan macluumaad dheeraad ah ku ogaan karaa?

- Wayddii daryeel bixiyahaaga caafimaad. Isaga ama iyada ayaa ku siin kara warqadda baakada tallaalka lagu soo dhex riday ama kugula talin kara ilo kale oo aad macluumaad ka heli kartid.
- Wac waaxda caafimaadka deegaankaaga ama gobolkaaga.
- La xidhiidh Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (Xarumaha Xakamaynta iyo Ka Hortagga Cudurrada):
 - Wac **1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)** ama
 - Booqo websaydka CDC ee ku taal www.cdc.gov/vaccines

Vaccine Information Statement Varicella Vaccine

2/12/2018

Somali

